

Variații morfologice în dentiția porcinelor identificate la Stăncești, jud. Botoșani (secolele VI-III î.Hr.)

Mariana POPOVICI, Simina STANC
Universitatea "Alexandru Ioan Cuza din Iași" Facultatea de Biologie
Email: sorexmin@yahoo.com ; siminams@yahoo.com

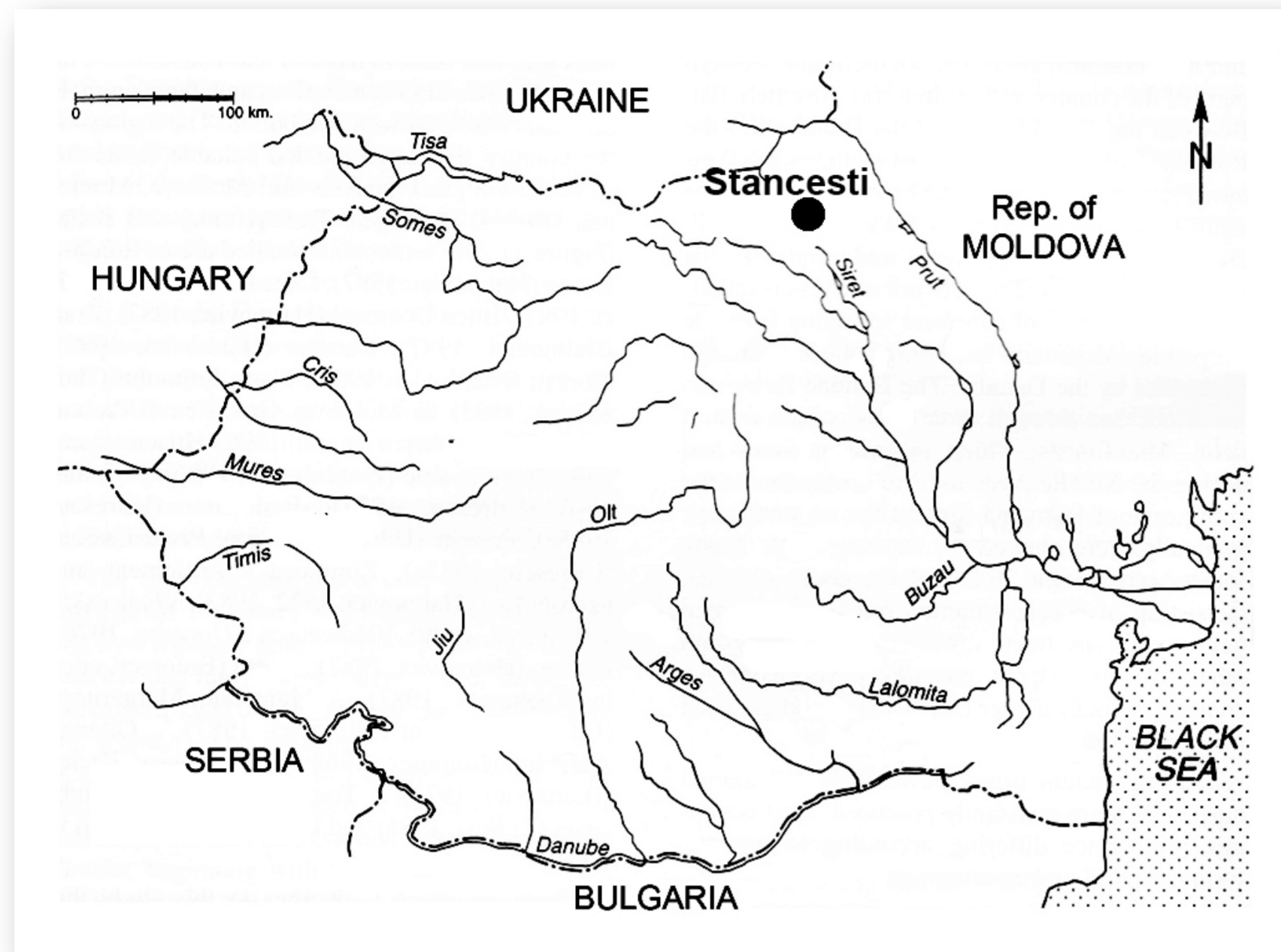
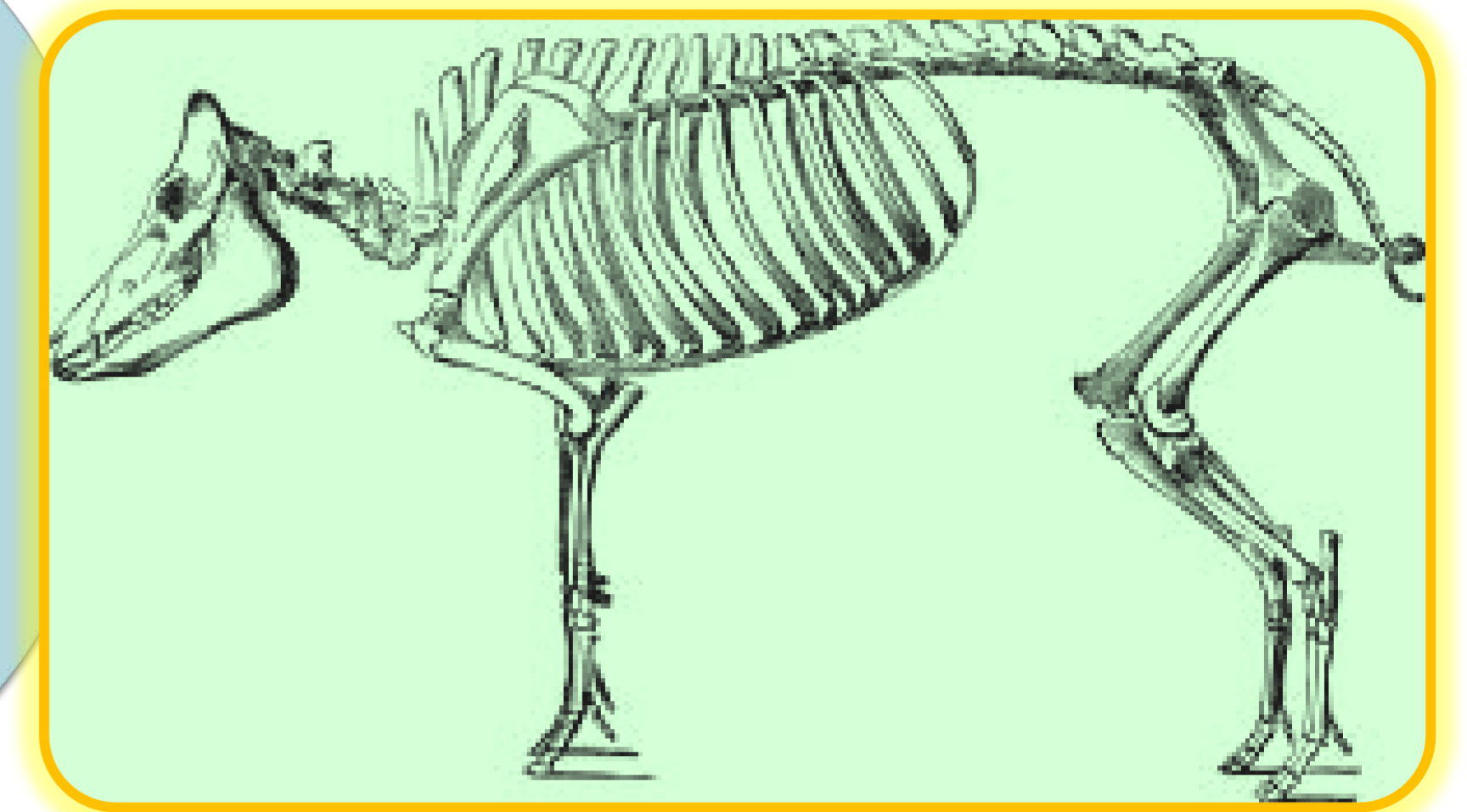

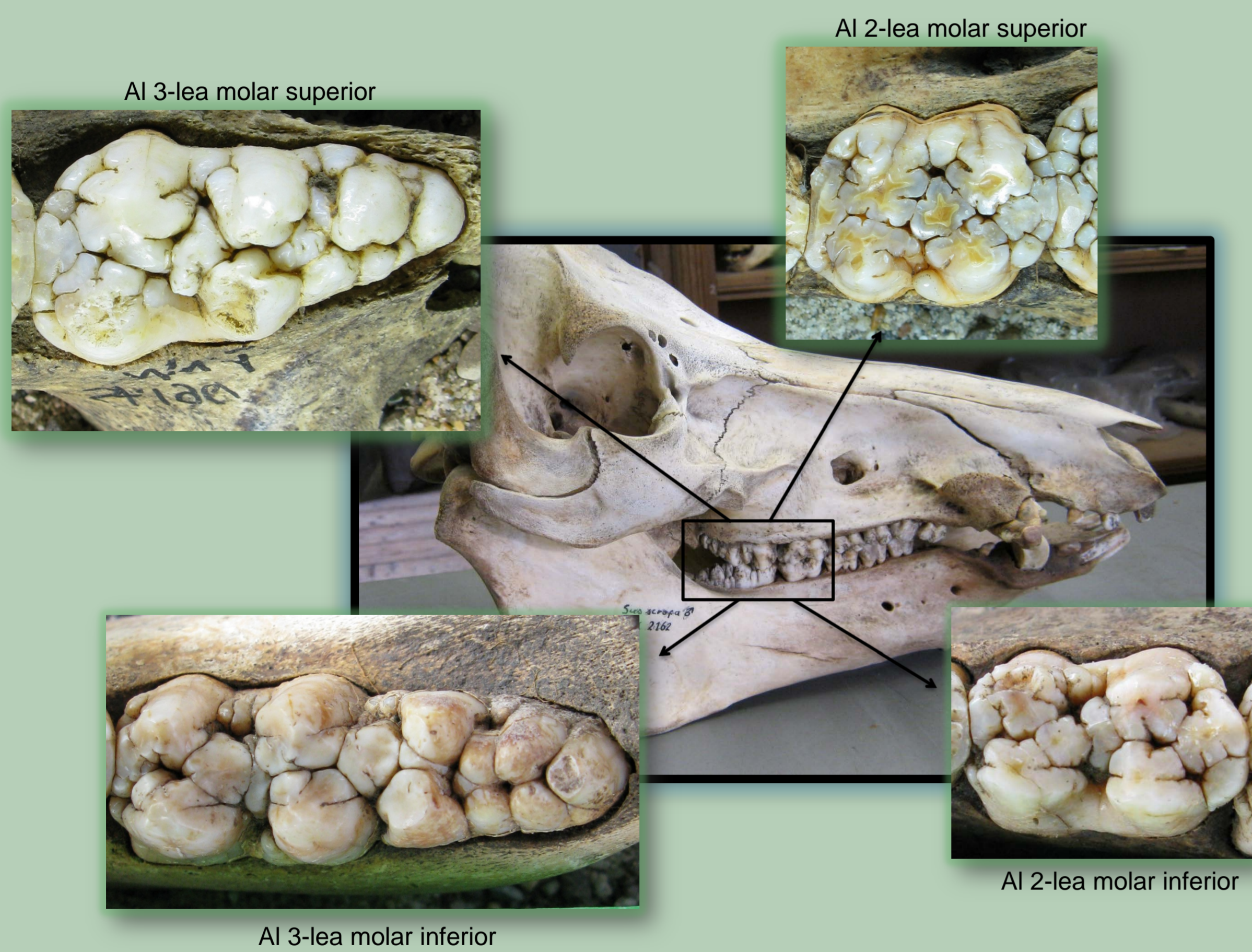
Figura 1. Localizarea sitului arheologic Stăncești.

Studiul nostru urmărește identificarea variațiilor metrice în dentiția porcului domestic (*Sus scrofa domestica*) din perioada geto-dacă, având ca material de studiu dinții molari doi și trei de pe mandibulă și maxilar. Materialul analizat datează din perioada secolelor IV-III î.Hr. și provine din situl arheologic de la Stăncești, județul Botoșani (Figura 1). Abundența mare a resturilor de porc domestic identificate în materialul provenit din acest sit, sugerează creșterea importanței acestei specii domestice în economia locală din perioada menționată comparativ cu perioada neolitică, când cornutele mari și mici aveau ponderea cea mai mare (Haimovici, 1974).

O probă conținând 131 de dinți molari (al 2-lea și al 3-lea molar de pe mandibulă și maxilar) a fost supusă analizei statistice. Variabilele utilizate au fost: - lungimea maximă a molarului măsurată la nivelul coroanei dentare; - lățimea maximă măsurată la nivelul coroanei dentare.

Prima etapă în studiul nostru a fost testarea distribuției normale a datelor metrice prin utilizarea testului Kolmogorov-Smirnov. Descrierea variabilității o prezentăm standardizată sub forma coeficientului de variație (CV%), facilitând compararea gradelor de variabilitate dintre variabile de dimensiuni diferite. Corelația Pearson a fost utilizată în vederea stabilirii tipului de asociere dintre variabilele analizate.

✓ În tabelul 1 prezentăm rezultatele analizei univariate: tendință centrală și variabilitate. Conform rezultatelor obținute, variabilitatea cea mai mare este întâlnită la nivelul molarului 3 atât de pe mandibulă cât și de pe maxilar (CV% > 9).

✓ Lățimile molarilor sunt caractere mult mai stabile din punct de vedere metric; acest lucru este confirmat de valorile mult mai mici înregistrate de această variabilă (ex: lățimea molarului 2 de pe maxilar (CV%=7.79) și lățimea molarului 3 de pe mandibula (CV%=5.71) (Figura 2).

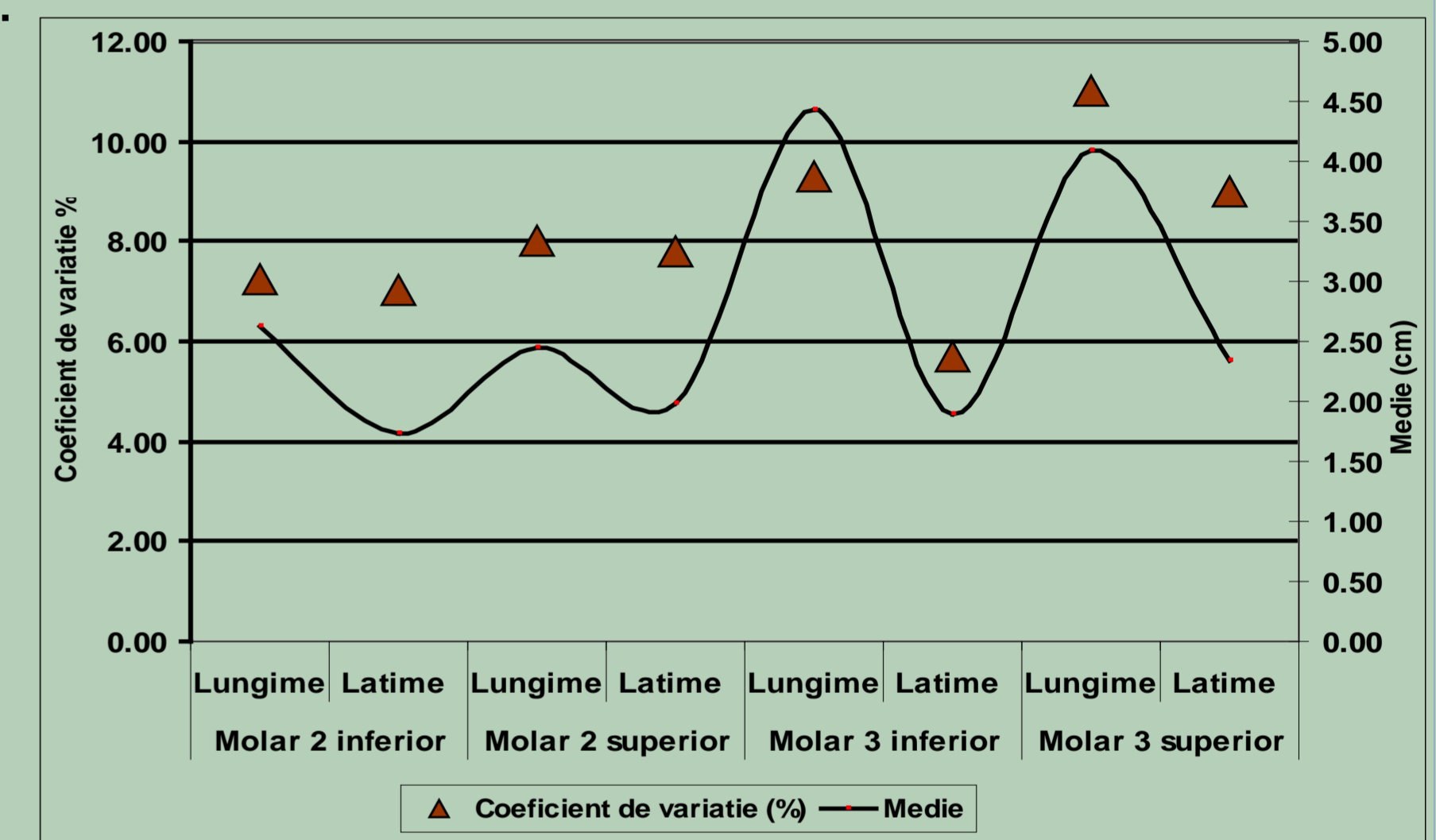

Figura 2. Reprezentarea grafică a mediei și coeficientului de variație pentru variabilele analizate.

Tabelul 1. Rezultatele analizei univariate.

Dinte	Variabila	Minimum	Maximum	Medie	Deviatia standard	Coeficient de variație (%)
Molar 2 inferior	Lungime	2.24	3.01	2.62	0.19	7.24
	Latime	1.49	2.00	1.73	0.12	7.01
Molar 2 superior	Lungime	2.17	2.84	2.45	0.20	8.01
	Latime	1.69	2.32	1.99	0.15	7.79
Molar 3 inferior	Lungime	3.48	5.26	4.43	0.41	9.32
	Latime	1.73	2.07	1.89	0.11	5.71
Molar 3 superior	Lungime	3.16	5.32	4.09	0.45	11.01
	Latime	1.91	3.01	2.35	0.21	8.99

✓ Analiza bivariată arată o corelație nesemnificativă statistic în cazul celor două variabile de la nivelul molarului 2 mandibular ($r = 0.25$; $p=0.18$) (Tabel 2).
✓ Corelații puternic pozitive și semnificative din punct de vedere statistic au fost obținute pentru ceilalți molari analizați ($r>0.8$; $p < 0.05$) (Tabel 2).

Tabelul 2. Rezultatele analizei bivariate pentru materialul analizat.

Dinte	Coeficientul Corelației Pearson	Ecuatia de regresie	Factorul de determinare relației (R ²)	Semnificatia relației (valoarea p)
al 2-lea molar inferior	0.25	$y = 0.1628x + 1.3075$	0.065	0.18
al 2-lea molar superior	0.81	$y = 0.6034x + 0.5072$	0.5859	0.0001
al 3-lea molar inferior	0.8	$y = 0.2111x + 0.9587$	0.6492	0.001
al 3-lea molar superior	0.89	$y = 0.4185x + 0.6355$	0.7975	0.0001

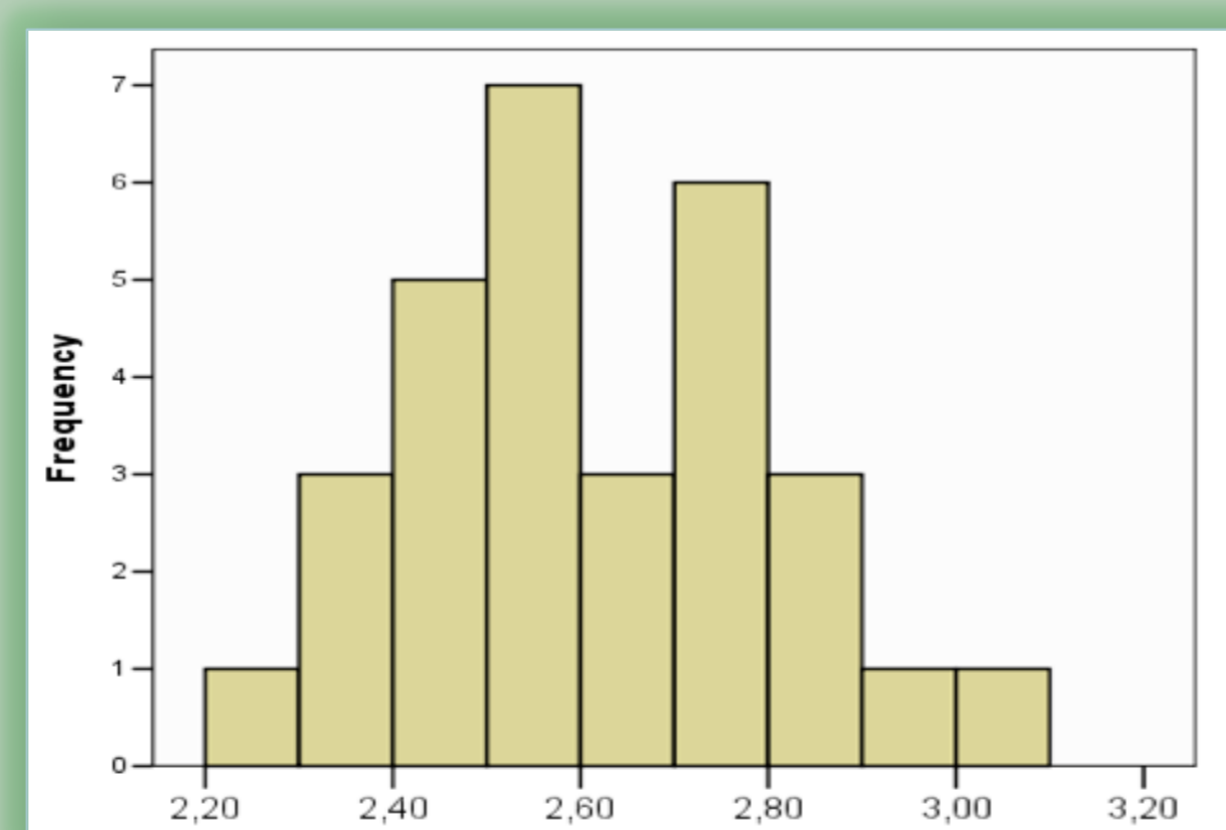

Figura 3. Distribuția valorilor metrice înregistrate de lungimea molarului 2 mandibular.

✓ Diagramele de dispersie (Figura 4) evidențiază prezența unui dimorfism sexual mai ales la nivelul molarului 2 mandibular (în special pentru lungimea acestuia) și la nivelul molarului 3 superior (pentru ambele variabile).

✓ Molarii doi și trei de la suine sunt adesea utilizați ca markeri fenotipici în vederea caracterizării populațiilor locale de suine (Albarella *et al.*, 2005, 2006; Haber *et al.*, 2002). În cazul studiului nostru putem vorbi de prezența unor populații de porc domestic caracterizate printr-o variabilitate mică conform coeficientului de variație obținut. Valorile mai mari ale acestui indice obținute pentru lungimea molarului 3 atât de pe mandibulă cât și de pe maxilar, ar putea evidenția ritmuri diferite de dezvoltare a indivizilor în raport cu vârsta acestora.

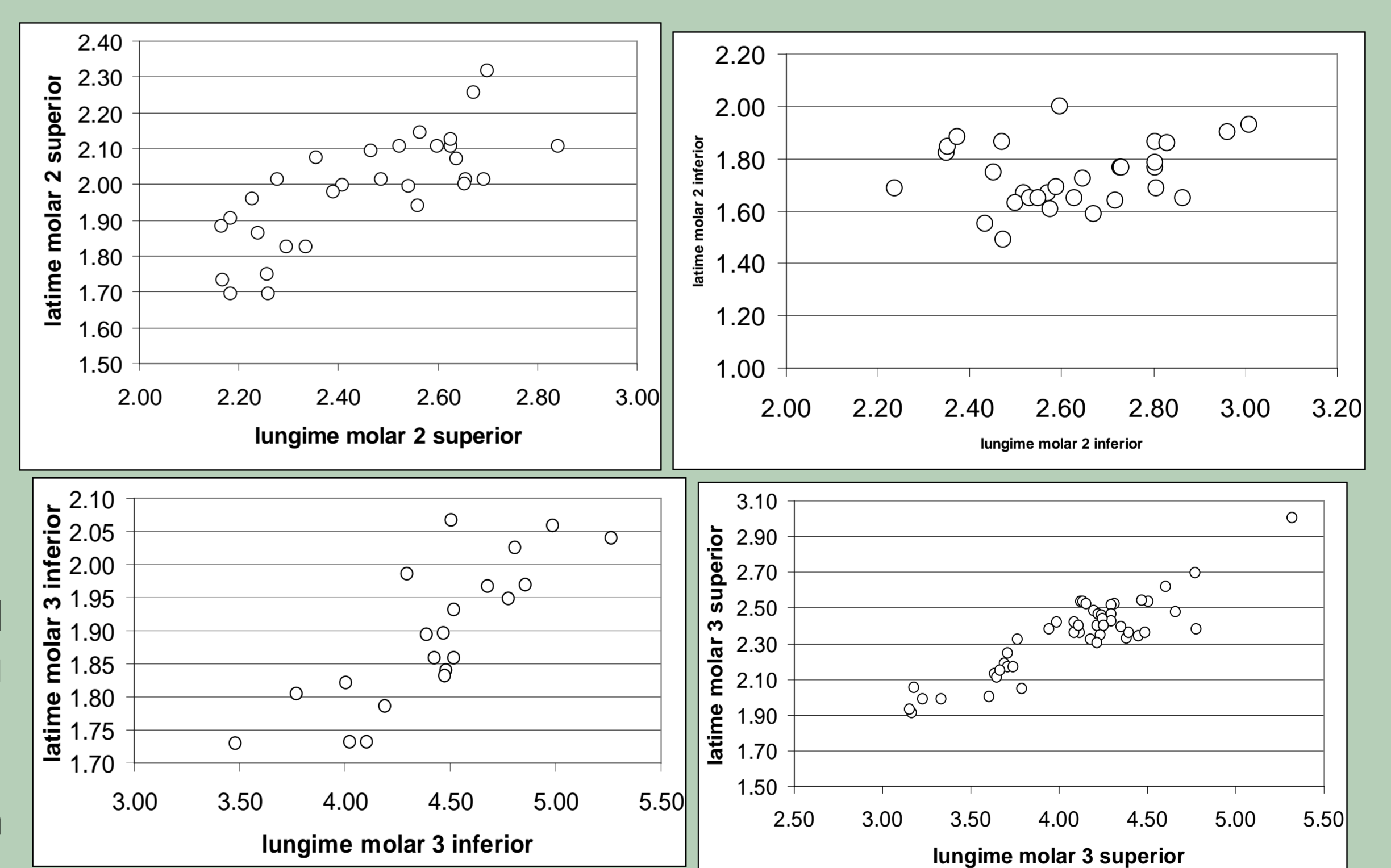

Figura 4. Diagramele de dispersie a molarilor analizați.

Referințe

Albarella U., Davis S.J.M., Detry C. & Rowley-Conwy P. 2005. Pigs of the "Far West": the biometry of *Sus* from archaeological sites in Portugal. *Anthropozoologica* 40(2): 27-54.
Albarella U., Manconi F., Rowley-Conwy P., Vigne J-D., 2006. Pigs of Corsica and Sardinia: a biometrical re-evaluation of their status and history, *Archaeozoological studies in honour of Alfredo Riedel*: 285-302.
Haber A., Dayan T. and Getzo N. 2002. Pig exploitation at Hagoshrim: a prehistoric site in the Southern Levant. In: *Proceeding of the 9th ICAZ Conference, Durham: The First Steps of Animal Domestication*, (eds. J.D. Vigne, J. Peters and D.Helmer): 80-85.
Haimovici S., 1974. Studiul resturilor faunistice descoperite în cetățile traco-getice de la Stăncești- Botoșani (sec. VI-III î.e.n.) și importanța lor pentru cunoașterea vieții locuitorilor din această așezare. *Din trecutul județului Botoșani*: 55-62.